

W. V.

"Galileo Galilei", Ludovico Geymonat, 1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/2, 315-316

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Praca — zaopatrzona w indeksy i bibliografię oraz wskazujące także i najnowsza literaturę przypisy — składa się z czterech części: pierwsza dotyczy ogólnej charakterystyki odrodzeniowego humanizmu, druga poświęcona jest tradycji arystotelesowskiej, trzecia — renesansowemu platonizmowi, czwarta zaś — nurtom pogańskim w kulturze renesansowej.

Autor ukazuje humanizm nie tyle jako system filozoficzny, lecz raczej jako ruch edukacyjno-kulturalny, wiążący się nierozdzielnie ze studiami i naśladownictwem literatury greckiej i łacińskiej.

Omawiając drogi, którymi wędrowała znajomość dzieł Platona i Arystotelesa oraz ośrodki naukowe, z którymi wiązała się ich recepcja, autor ukazuje całą złożoność tego zjawiska, które zwykło się oznaczać mianem renesansowego platonizmu i arystotelizmu.

W ostatnim rozdziale P. O. Kristeller udowadnia, że Renesans nie może być nazywany „epoką pogańską“, mimo że anty- i areligijne tendencje krytyczne i racjonalistyczne wieków poprzednich wtedy właśnie osiągnęły swój punkt kulminacyjny.

Omawiane tu studium ukazało się jako — piętnasty z kolei — tom serii *The Martin Classical Lectures*, wydawanej przez specjalną fundację, poświęconą pamięci Charles Beebe Martina, który przez czterdzieści pięć lat był wykładowcą literatury i sztuki starożytnej w Oberlin College. W ramach tej serii opublikowano dotąd także kilka takich prac, które żywo mogą zainteresować również historyków nauki, m.in. Tenney Franka *Aspects of Social Behavior in Ancient Rome* oraz Rhys Carpentera *The Humanistic Value of Archeology*.

W.V.

Ludovico Geymonat, *Galileo Galilei*. Giulio Einaudi Editore, Piccola Biblioteca Scientifico-letteraria, 1957, s. 381 + 10 rys.

Ludovico Geymonat jest autorem szeregu prac, poruszających te zagadnienia, jakie tradycyjna literatura naukowa na ogół zaniedbywała lub traktowała jedynie marginesowo. W prospekcie książki czytamy, że zajmuje się on problemami filozoficznymi, które *la precedente generazione idealistica aveva ignorato e sottovalutato*.

Urodzony w Turynie w r. 1908 ukończył tamże studia matematyczne i filozoficzne i uzyskał asystenturę. Jako pierwszy zapoznał koła naukowe włoskie z koncepcjami „koła wiedeńskiego“. W roku 1945 ogłosił dzieło pt. *Studi per un nuovo razionalismo*, potem zaś inne prace z zakresu logicznych podstaw nauki. Powołany na stanowisko profesora uniwersytetu w Padwie (katedra historii filozofii) wyłożył swe koncepcje w książce *Saggi di filozofia neorazionalistica* (1953).

Praca o Galileuszu jest przykładem dobrze pojętej, wartościowej pracy naukowej, mogącej równocześnie spełnić rolę popularyzatorską, dzięki przystępnemu i przejrzystemu sposobowi ujęcia zagadnień. Autor — przyjmując biograficzny tok wykładu — porusza nie tylko problemy naukowe i filozoficzne, lecz również zarysowuje przebieg walki, jaką Galileusz toczył w imieniu praw

rozumu do udziału w życiu społecznym (*diritti della ragione nella società del suo tempo*). Jak wiemy, rezultaty tej walki miały decydujące znaczenie dla wytworzenia się naukowego obrazu świata.

Ukazanie na takim tle skomplikowanej osobowości Galileusza nie było łatwe. Ocenę tego rodzaju koncepcji ważnej roli, jaką odegrał Galileusz w historii filozofii, przeprowadzić mogą jedynie specjaliści: tylko bowiem oni potrafią skonfrontować ją zarówno z współczesną oceną jako dorobku naukowego jak i wkładem wielkiego pizańczyka do ówczesnego stanu wiedzy.

W.V.

Alfons Długosz, *Zabytki Wielickie — przewodnik*. Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1957, s. 42 + ilustracje.

Wśród wydawanych w Polsce przewodników zdecydowanie przeważa rodzaj, który należałoby nazwać ściśle informacyjnym. Przewodniki takie zawierają wiadomości podane w formie skondensowanej i przeznaczone dla turysty czy wycieczkowicza, aby zwrócić jego uwagę na ciekawsze miejsca i obiekty spotykane w czasie wędrowki oraz zaspokoić zainteresowanie ich historią i wartością.

Zabytki Wielickie do tego rodzaju przewodników nie należą, aczkolwiek w rzeczowy i rzetelny sposób informują o dziejach Żupy Wielickiej i miasta Wieliczki, o geologicznym pochodzeniu tamtejszych złóż solnych, o przebiegu trasy turystycznej w kopalni, wreszcie o podziwiewie i uznaniu, jakże od wieków wzbudzała ta kopalnia na świecie.

Zabytki Wielickie bowiem, stanowiąc źródło licznych wiadomości o Wieliczce, są równocześnie ciekawą, napisaną pięknym językiem lekturą, czytana z przyjemnością i to nie tylko bezpośrednio przed, czy po wyprawie w wielickie podziemia. Za takie ujęcie przewodnika należy się autorowi uznanie.

W tym miejscu godzi się przypomnieć, że autor przewodnika jest jednym z najlepszych znawców historii Wieliczki oraz twórcą i kierownikiem znajdującego się w podziemiach kopalni Muzeum Żup Krakowskich, posiadającego w swoich zbiorach unikalne narzędzia górnicze i urządzenia kopalniane stosowane w ubiegłych wiekach.

Przewodnik jest uzupełniony kompletem ilustracji (według artystycznych fotografii wykonanych przez autora) przedstawiających wnętrza kopalni oraz ekspozycji Muzeum Żup Krakowskich.

Szata graficzna książki jest estetyczna, ilustracje bardzo dobre, co niestety stanowi jeszcze rzadkość w wydawnictwach przewodnikowych.

J. J.

M. Kilariski, F. Mamuszką, J. Stankiewicz, *Oliwa — wykaz zabytków według stanu z grudnia 1956 r.* Wydawnictwo Morskie, Gdańsk — Gdynia 1957, s. 37 + plany i ilustracje.

Publikacja, opracowana z inicjatywy Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku przy współudziale Muzeum Pomorskiego w Gdańsku, Zakładu Historii Architektury Polskiej Politechniki Gdańskiej i Komisji Opieki nad